Elvadult jövő, lidérces múlt

MARJAI PETRA LILLA ÉS GYŐRFI KATA

A cyberpunk az elvadult jövő zsánere. A bő negyven éve formálódó sci-fi alműfajban olyan fejlett technológia áll az emberiség rendelkezésére, amiről ma – vagy legalábbis a nyolcvanas években – még csak álmodni lehet, a civilizáció mégis közelebb áll a pusztuláshoz, mint valaha. A társadalmi különbségek óriásiak, a technológia új betegségeket és új szorongásokat szült, az apokalipszis rémképe pedig egyre valóságosabbnak tetszik. Ebből már látszik is, hogy a cyberpunk 2021-ben aktuálisabb, mint bármikor – elég megnézni, tavaly milyen hisztérikus érdeklődés övezte a *Cyberpunk 2077* című számítógépes játékot. Így aztán nem is érkezhetett volna jobbkor az ezredfordulós képregénysiker, a *Transmetropolitan* magyar kiadása. A képregény médiuma egyébként is a cyberpunk úttörője volt: John Wagner *Dredd bíró*ja már a hetvenes évek végén ebben az irányban gondolta tovább a thatcheri Anglia jövőjét, Japánban pedig Ótomo *Akirá*ja dolgozott ki hideglelős cyberpunk-világot, két évvel William Gibson műfajtörténeti jelentőségű *Neurománc*a előtt.

E két fontos képregényes előkép közül a *Dredd bíró*, vagy

még inkább a *2000AD* magazin szellemisége ihlette meg Warren Ellis író és Darick Robertson rajzoló *Transmetropolitan*jét. Mindkét mű szatirikus hangvételű, ám amíg Dredd a hatalom fasisztoid képviselője, addig Spider Jerusalem, a meg nem nevezett Város hírhedt újságíró-celebje minden erejével azon van, hogy leleplezze, hiteltelenítse és nevetségessé tegye a mindenkori hatalmat. Ez hivatásából és alkatából is adódik, Spider ugyanis a futurisztikus közeljövő utolsó punkjának kétes értékű címére pályázhatna. Ennek megfelelően a *Transmetropolitan*ben záporoznak a káromkodások – Holló-Vaskó Péter fordító felváltva töprenghetett és szórakozhatott – és fejlett az altesti humor, a főhős ellenállhatatlan lendülete pedig a képregény ritmusát is meghatározza. A húsz füzetnyi történetet tartalmazó, vaskos magyar kötetben jól nyomon követhető, Ellis hogyan teszi élőbbé fejezetről fejezetre a felütésben még elnagyolt science-fiction miliőt, és a képnovella-betétekben milyen jó arányérzékkel, professzionálisan dolgoz ki egy-egy szituációt vagy karaktert, mint az adatköddé váló öngyilkos szekta vagy a hibernációból felébredő, de az új világgal megbirkózni képtelen asszony történetében.

Ám az újraolvasás arra is ráébreszt, hogy Ellis világa milyen végletesen szexista – még Spider Jerusalom általános embergyűlöletéhez képest is más szinten mozog –, és a főhős újságírói munkája is inkább tűnik megmosolyogtatónak, mint hitelesnek vagy vonzónak. Spider úgy ír, mint egy tizennégy éves fiú, aki túl sok Hunter S. Thompsont olvasott. A *Transmetropolitan* alapvetése, miszerint a főhős dühös cikkei választásokat

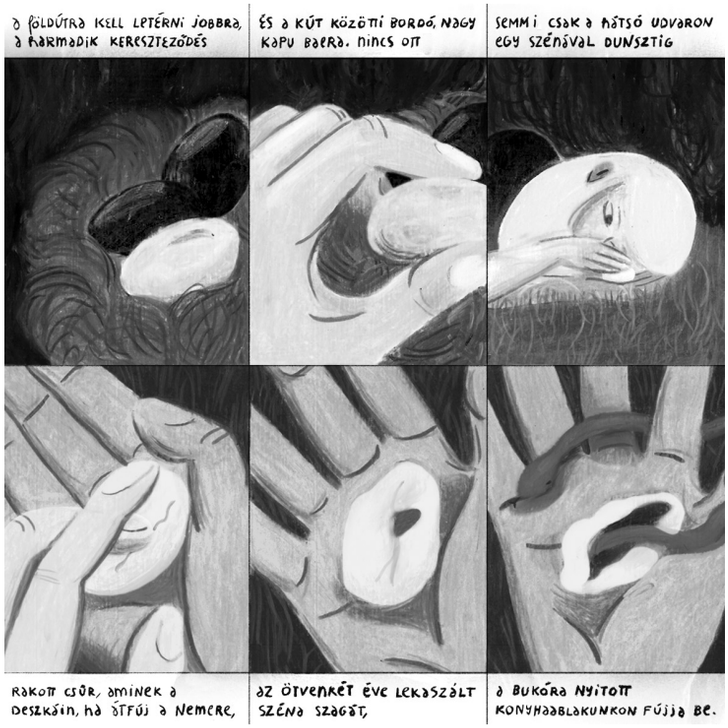

képesek eldönteni és bűnösöket képesek az öngyilkosságba kergetni, mára olyan gyermekien naivnak tűnik, hogy azzal a történetek szerkezetét is gyengíti. Mindez arra mutat, hogy a *Transmetropolitan* fennen hangoztatott cinizmusa ellenére is egy kevésbé cinikus kor képregénye. Ötletekben és erőszakban gazdag olvasmány, amelyért igazán kamaszként lehet rajongani. Újraolvasva hibái is világosan látszanak, de frissessége, sodrása a mai napig nem vesztett erejéből.

•

A cyberpunk a jövő zsánere, Neil Gaiman viszont inkább a múlttal szokott foglalkozni – a múlt mítoszaival és popkultúrájával, e kettő pedig az ő olvasatában ugyanaz. *Smaragdzöld tanulmány* című, közel húsz éve megjelent novellája Sherlock Holmes-átirat, a magyarul *A bíborvörös dolgozószoba*ként ismert, első Holmes-kisregény adaptációja. Olyan feldolgozás, amely H. P. Lovecraft Cthulhu-mítoszával hozza közös nevezőre a viktoriánus Anglia világát, a mesterdetektív első híres esetét pedig kifejezetten a Conan Doyle-rajongóknak szóló csavarral zárja. A remekbe szabott novellából 2018-ban készült képregényváltozat, híven követve az eredeti szöveget, az újdonságot így Rafael Albuquerque rajzoló és Dave Stewart színező elmosódó színfoltokkal operáló, átláthatatlan fenyegetést hordozó képei jelentik. A képregény hatása elsősorban Gaimant dicséri, az adaptáció készítői nem sokat adtak hozzá az alapanyaghoz – ám az is igaz, hogy cseppet sem vettek el belőle.

Warren Ellis – Darick Robertson: *Transmetropolitan – A teljes gyűjtemény 1.* Színes, keményfedeles, 490 oldal. Kiadó: Fumax.

Neil Gaiman – Rafael Scavone – Rafael Albuquerque: *Smaragdzöld tanulmány.* Színes, keményfedeles, 88 oldal. Kiadó: Fumax.

KRÁNICZ BENCE